

Οι θέσεις της ελληνικής και διεθνούς νομοθεσίας για την χρήση των βλαστοκυττάρων από την επιστήμη (Μαρία Ιωσηφίδου, Νοσηλεύτρια - Μάστερ Θεολογίας)

[/ Πεμπτουσία](#)

Η Ελληνική νομοθεσία

Δεδομένου ότι ο νόμος στην Ελλάδα θεωρεί ότι πριν από τη γέννηση υπάρχει μεν ζωή ως βιολογική κατάσταση που χρίζει προστασίας αλλά δεν υπάρχει πρόσωπο με οντολογική ενότητα και αυτοτελή υλική ύπαρξη, η δημιουργία εμβρύων για ερευνητικούς σκοπούς, η κλωνοποίηση για θεραπευτικούς σκοπούς και η έρευνα σε υπεράριθμα έμβρυα εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο της ελευθερίας της έρευνας (άρθρο 16 §1 του Συντάγματος) και προάγουν το κοινωνικό και ατομικό δικαίωμα στην υγεία (άρθρο 21 §3 του Συντ. και άρθρο 5 §5 του Συντ.) χωρίς να συντελείται παραβίαση της αρχής της προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 2 §1 του Συντ.) ή άλλα συνταγματικά δικαιώματα. Πρέπει όμως να λαμβάνουν χώρα μόνο όταν συντρέχουν σημαντικοί λόγοι και να τηρούνται οι

αρχές της αναλογικότητας, της αναγκαιότητας της έρευνας και της αδυναμίας χρησιμοποίησης άλλων εναλλακτικών μεθόδων με συγκρίσιμα αποτελέσματα, έτσι ώστε να τηρείται ο σεβασμός στην ανθρώπινη ζωή και να αποτρέπεται η περιττή απώλειά της[169].

Ο νόμος 3089/2002 για την «ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή» επιτρέπει την χρησιμοποίηση γονιμοποιημένων ωαρίων για θεραπευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς και κατά συνέπεια τη λήψη για τέτοιους σκοπούς βλαστοκυττάρων με την προϋπόθεση της συναίνεσης του δότη. Ο μεταγενέστερος νόμος 3305/2005 για την «εφαρμογή των μεθόδων ιατρικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής» αποτελεί την πρώτη ελληνική ρύθμιση στην οποία προβλέπονται και επιβάλλονται κυρώσεις σχετικά με την χρήση της γενετικής τεχνολογίας και τους κινδύνους που αυτή δημιουργεί. Στην Ελλάδα η έρευνα με βλαστοκύτταρα είναι σύννομη όταν αφορά πλεονάζοντα έμβρυα ηλικίας μέχρι 14 ημερών από την σύλληψη που δημιουργήθηκαν κατά τη διαδικασία της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Αυτό συμβαίνει γιατί μέχρι τη 14η ημέρα το γονιμοποιημένο ωάριο δεν θεωρείται από το νόμο ανθρώπινος οργανισμός και η Ελληνική νομοθεσία επηρεασμένη από την Αγγλική επιτρέπει μέχρι εκείνη την ημέρα τα πειράματα. Η 14η ημέρα θεωρήθηκε κομβική γιατί αντιστοιχεί στην έναρξη σχηματισμού του νευρικού ιστού και θεωρείται ότι σηματοδοτεί την εξατομίκευση της ανθρώπινης ζωής.

Στην Ελλάδα επίσης επιτρέπεται με όρους η κρυοσυντήρηση των εμβρύων και η δυνατότητα να γίνουν δωρεά, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Το γεγονός αυτό παίζει καθοριστικό ρόλο στην τύχη των πλεοναζόντων εμβρύων που αναπτύχθηκαν στο εργαστήριο και τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πηγή βλαστοκυττάρων. Η τύχη αυτών των εμβρύων εξαρτάται πρώτα απ' όλα από την βούληση των δοτών και επικουρικά από την αρχή για την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή.

Οι νομοθεσίες άλλων κρατών

Η θέση του Έλληνα νομοθέτη με τα άρθρα 3089/2002 και 3305/2005 θεωρείται από τις πιο μοντέρνες και φιλελεύθερες. Στον υπόλοιπο κόσμο, η χρήση των βλαστοκυττάρων αντιμετωπίζεται λαμβάνοντας υπόψη τις ηθικές και κοινωνικές πεποιθήσεις των πολιτών σε θέματα ερευνών που έχουν σχέση με τα έμβρυα. Κατ' αυτό τον τρόπο παρατηρούνται νομοθεσίες τόσο αποτρεπτικές όσο και επιτρεπτικές. Στην πρώτη κατηγορία συγκαταλέγονται οι νομοθεσίες της Ιταλίας, της Γερμανίας και της Κόστα Ρίκα όπου οι περιορισμοί είναι πολύ αυστηροί. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν μεταξύ άλλων χώρες όπως η Σουηδία, η Μ. Βρετανία, η Κίνα, η Ν. Κορέα, η Ιαπωνία και η Ινδία στις οποίες επιτρέπεται τόσο η δημιουργία και η χρήση εμβρυικών βλαστοκυττάρων όσο και η θεραπευτική κλωνοποίηση. Υπάρχουν επίσης και χώρες όπως το Λουξεμβούργο στις οποίες δεν έχει θεσπιστεί κάποια ρύθμιση.

Η σημασία της νομικής επιστήμης και των λειτουργιών της για την ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των πολιτών και του κράτους, αλλά και για την εύρυθμη λειτουργία ολόκληρης της κοινωνίας είναι αναγνωρισμένη και πανθομολογούμενη. Ωστόσο, η νομική επιστήμη είναι αυτή που έχει τον τελευταίο λόγο. Όταν προκύπτει στις κοινωνίες ένα ζήτημα το οποίο έχει ευρείες κοινωνικές συνέπειες και δημιουργεί ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης, πριν από την τελική ρύθμιση προηγείται ο διάλογος με την κοινωνία. Έτσι η τελική ρύθμιση θα αντανακλά στις τάσεις της κοινωνικής συνείδησης, τουλάχιστον της πλειοψηφίας. Τα βιοηθικά ζητήματα είναι ζητήματα τα οποία γεννά η ραγδαία εξελισσόμενη βιοϊατρική τεχνολογία, ωστόσο στην φύση τους είναι ζητήματα ηθικής. Προκαλούν δηλαδή τόσο την ατομική όσο και την συλλογική ηθική συνείδηση των κοινωνιών. Κάθε κοινωνία ωστόσο έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ιστορία και παραδόσεις που δημιουργούν την ηθική της συνείδηση. Ο νομοθέτης πρέπει να λάβει υπ' όψιν του δηλαδή όχι μόνον την άποψη η οποία επικρατεί σε κύκλους διανοουμένων ή ακόμη και επιστημόνων, αλλά και άλλων παραμέτρων που εκφράζουν την κοινωνική ηθική συνείδηση. Άρα ο βιοηθικός διάλογος πριν φτάσει στην νομοθετική ρύθμιση πρέπει

να έχει ανοίξει τις διαδικασίες του σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος των κοινωνιών.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να κάνουμε την εξής διαπίστωση: Η Ελληνική κοινωνία ανήκει στην μεγάλη οικογένεια των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ακόμη ευρύτερη των Ηνωμένων Εθνών. Τα βιοηθικά ζητήματα διέπονται κυρίως από την Σύμβαση του Οβιέδο και από τις διακηρύξεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τις οποίες αποδέχθηκαν οι Ελληνικές κυβερνήσεις. Οι διακηρύξεις ωστόσο αυτές δίνουν ένα γενικότερο πλαίσιο αντιμετώπισής τους στην βάση της αρχής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, χωρίς ωστόσο να εμβαθύνουν και να εξετάσουν ηθικές πτυχές των βιοηθικών ζητημάτων οι οποίες για μεγάλες κοινωνικές μερίδες αποτελούν σημεία φλέγοντα. Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις για παράδειγμα, και ιδιαίτερα οι χριστιανικές, οι οποίες συνιστούν όχι απλώς μία θρησκευτική πίστη, αλλά και έναν τρόπο ζωής, εμφανίζουν μεγάλη ευαισθησία στα βιοηθικά ζητήματα η οποία έχει επανειλημμένα εκφραστεί τόσο στον χώρο της Εκκλησίας όσο και στον χώρο της ακαδημαϊκής Θεολογίας. Σε ελάχιστες όμως περιπτώσεις ελήφθησαν υπ' όψιν από τις νομοθεσίες και ειδικά την Ελληνική. Αυτό το γεγονός όμως συνιστά έλλειμμα διαλόγου, αν όχι και έλλειμμα δημοκρατίας. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται μία μεγάλη βιασύνη για νομοθέτηση χωρίς να ακουστούν όλες οι ενδιαφερόμενες φωνές. Τότε συνήθως υφίσταται το φιλοσοφικό και επιστημολογικό παράδοξο να προηγείται η νομική της ηθικής και η ηθική, αντί να γνωμοδοτεί προληπτικά, ασκεί το έργο της δευτερογενώς και επικριτικά.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

[169] Ε. Κυριακάκη, «Οι βιοϊατρικοί πειραματισμοί στον άνθρωπο και στο εξωσωματικό έμβρυο. Η προσπάθεια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της βιοϊατρικής έρευνας» (2007), Εταιρεία Ελλήνων δικαστικών λειτουργών για τη δημοκρατία και τις ελευθερίες, Ημερίδα «Δίκαιο και βιοηθική», Νομική βιβλιοθήκη